

jediným cílem jest dokázati, že stát je omezen, vázán právem. Pojednává postupně o třech základních bodech Duguitova učení: o pojmu práva objektivního, práva subjektivního a státu.

Normy právní jsou zvláštním druhem norem sociálních, t. j. takových, jichž zachovávání jest nutno k udržení společenského celku. Charakteristickým pro normy právní je, že sankcí proti jejich porušení je reakce společensky organisovaná. Právo objektivní počne existovati od toho okamžiku, kdy jednotlivci jsou si vědomi, že reakce proti porušení norem musí býti společensky organisována. Ve společnostech primitivních tato reakce organisuje se mimo stát, v dobách moderních jest organisována ve státě a od státu. Právo tedy existuje před státem a mimo stát.

Duguit odmítá běžnou konstrukci pojmu práva subjektivního a to na základě psychologického rozboru právního jednání. Právní účinek právního jednání není totiž důsledkem subjektivního práva jedné strany, nýbrž plyne z objektivního práva, kterému jsou obě strany podrobeny. Pro pochopení právních jednání jednostranných není potřeba konstruovati nějakou vyšší vůli, a také stát nemusí míti subjektivních práv zvláštní povahy, t. j. suverenity. Je zbytečno proto konstruovati stát jako právnickou osobu. Není-li suverenity, může býti právo nadřízeno státu.

Pojem státu musí býti odvozen pouze na základě fakt, která lze ve skutečnosti pozorovati. O státu lze mluvíti tam, kde ve skupině lidí, žijících na určitém území, utvoří se rozdíl mezi vládnoucími a ovládanými. Moc nejsilnějšího charakterisuje stát a liší jej od ostatních společenských skupin. I tato nejsilnější moc jest však vázána právem. Stát není suverenní a není právnickou osobou už proto, že tu není kolektivní vůle. Ve státě existují pouze vůle jednotlivců a to vůle vládnoucích. Poněvadž tyto vůle jsou jako všechny jiné podrobeny objektivnímu právu, musí i stát nutně býti vázán právem.

Maggiore: Čistá právní věda a její meze. Stručný článek obsahuje několik myšlenek autorových o právu a právní vědě: Není práva přirozeného, jest pouze právo pozitivní. To obsahuje nejen *ius scriptum*, nýbrž i právo, které existuje ve vědomí toho kterého národa. Pojem práva měnil se s rozvojem právní vědy. Právní věda počíná teprve s dogmatikou, Iheringem. Vadou dogmatické metody je, že vidí objektivní právo pouze v zákonech, a dále, že pracujíc s abstraktními a všeobecnými pojmy, ztrácí s dohledu konkrétní obsah práva. Dogmatika, čistá právní věda vzdaluje se praktického života. Právní věda však musí zachycovati právo v plné jeho životnosti, musí to býti *ars aequi et boni*. Tuto úlohu má právní filosofie, která se obírá právem jednak jako vnitřním projevem vědomí, jednak jako vrěžším projevem dějin. Teprve pomocí právní vědy filosofické či právní filosofie dostane se abstraktní právní věda dogmatická do styku s konkrétním životem. Filosofie právní je zároveň teorií i praxí, systemem pojmů a systémem života.

Pitamic: Nesprávné úsudky jako zdroj omylů v teoriích o státu. Při rozboru každého pojmu nutno zachovávati tyto dvě stěžejní zásady: každý znak pojmu jest posuzovati jen ve spojení s ostatními a dále všem znakům pojmu jest přikládati stejnou důležitost. Zachovávání těchto dvou zásad při rozboru pojmu státu odstraní chaos v teoriích o státu.

Právo je souhrn norem, jichž zachovávání je uloženo pod pohrůzkou donucení. V této definici jsou znaky vynutitelnost a norma stejně důležité. Chybuje proto teorie, která klade hlavní důraz na slovo vynutitelnost a směšuje právo s násilím. Chybuje i teorie normativní, která zdůrazňuje znak norma. Zapomíná, že právní pravidlo musí býti v určitém poměru ke své realizaci, musí býti účinné. Lidé se musí skutečně chovati tak, že jejich jednání odpovídá právním normám. Aspoň základní normy o organisaci státu musí býti ve sku-

tečnosti zachovávány, chceme-li mluvit o státu. Jinak konstruujeme utopie.

Dalším kritickým rozbořem znaků dospívá autor k této syntetické definici státu: Stát je právní organizace na určitém území, přímo podrobená mezinárodnímu právu a nadřazená všem právním organizacím svého obvodu.

Miceli: Osobnost státu. Stát může existovat pouze jako právnícká osoba, jako subjekt právem stvořený. Právo obsahuje prvek objektivní, poněvadž existuje jako pravidlo lidského jednání, a prvek subjektivní, poněvadž na základě jeho příkazů nabývají lidé schopnosti jednání určitým způsobem. Právo jest objektivace a subjektivace, což jsou dva projevy jedné a téže skutečnosti. Také právní řád musí mít tyto dva příznaky — musí být objektivací vůle, která se subjektivuje. Poněvadž je stát osobou, musí mít jednotnou vůli. Tato jednotná vůle projevuje se v jednotnosti právního řádu a ne v jednotnosti subjektivních vůlí, které ji vyjadřují. Osoby, které uskutečňují právní řád, jednají jen jako představitelé vůle v právním řádu objektivisované.

Jak srovnati tento pojem práva a státu se svrchovaností státu? Teorie autolimitace nestačí k vysvětlení, poněvadž se zastavila na půl cestě. Právo je objektivací. Z pojmu objektivace plyne, že je právem omezena. Také stát jako největší kolektivní objektivace v určité zemi je právem omezen, i jeho moc má své hranice. Nerespektuje-li stát těchto mezí, přestává být státem, nebo aspoň právním státem, toť nejlepší sankce. V praxi znamená to, že orgány státní nesmějí překročiti kompetenční sféry jim vymezené. Je příznakem moderního státu, že jejich kompetence se během doby stále více precisuje. Stát moderní blíží se ideálnímu typu státu právního.

Weyr: Otázka delegace moci zákonodárné. Článek dle úmyslu Weyrova má sloužit za doklad, toho, jaký praktický význam mohou mít úvahy všeobecné právní teorie. Problém zní takto: Může zákonodárce přenést svou moc na jiný orgán, není-li v právním řádě o tom ustanovení? Jest nesprávně konstruovati pojem zákona a nařízení v poměru naprosté antithese. Se staroviska normativního koná správní úřad, vydávaje nařízení, právě tak tvořivou práci jako parlament, který dává zákony. Zákon je norma prvotní, nařízení norma druhotná. Nauka rozeznává nařízení contra legem, secundum legem a praeter legem. Typická forma problému delegace moci zákonodárné jest tato: Může orgán zákonodárný zmocnit orgány výkonné, aby vydávaly nařízení contra legem, nařízení, která by rušila zákony ve smyslu formálním? Weyr odpovídá: Je-li určitý orgán státní nadán určitou mocí, neplyne z toho, že by mohl přenést svou moc na jiný orgán, poněvadž tato moc nepatří k jeho právu, nýbrž spíše k jeho povinnosti.

Dr. Ivan Svoboda.

Les méthodes de la statistique des conventions collectives. Études et Documents, serie N (statistique), no. 11. — Genève 1926. — Bureau international du travail, 8°, stran 38. 1— fr. švýc. (3— frcs. francouz.). — V úvodě probírá se stručně vznik a vývoj kolektivních smluv a přehled dosavadní jich statistiky. — Kapitola prvá zabývá se obecnými problémy statistiky o kolekt. smlouvách. Účelem těchto jest formulovati taková ustanovení obecná, jež pak mohou být podkladem smluv individuálních a jež mají uniformovati pracovní podmínky různých pracovníků v různých závodech stanovením pravidel přijatelných oběma smluvními stranami. Pro statistiku jest tu pak nejdůležitější jednotnost podkladu kolektivních smluv. — Druhá kapitola probírá způsoby výpočtu množství a důležitosti kolekt. smluv a výpočtu závodů a dělníků. — Kapitola třetí pak se zabývá klasifikací kolekt. smluv. Kritéria, dle nichž je lze dělití jsou dvojí: jednak dle povahy právní, jednak dle zájmů sociálních; do první kategorie ráleží: povaha smluvních stran, oblast aplikace smlouvy, obsah předpisů a doba platnosti; nejdůležitější kritéria sociální jsou: způsob uzavírání smluv, průmysl neb zaměstnání, na něž se smlouva vztahuje, a konečně důležitost smluv, jak jest probrána v kapitole druhé. — V příloze pak jsou při-